

Nr 147.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående granskningsrätt för statens sakrevision i fråga om användningen av statsunderstöd; given Stockholms slott den 27 februari 1948.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 27 februari 1948.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, WEIJNE, KOCK.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om granskningsrätt för statens sakrevision beträffande användningen av statsunderstöd samt anför därvid följande.

Förordningen den 4 juni 1937 (nr 304) angående skyldighet att till riksdagens revisorer avgiva redogörelse för användningen av statsunderstöd ger möjlighet för statsrevisorerna att utöva granskning i såväl kameralt som sakligt hänseende. Förordningen stadgar skyldighet för den, som åtnjtit understöd av statsmedel eller av medel influtna genom penninglotteri, så ock för den, som enligt vad därom finnes särskilt stadgat mottagit sådant un-

derstöd för att till annan förmedla detsamma, vare sig understödet skall återbetalas eller icke, att efter anmodan av riksdagens revisorer till dessa avgiva en detaljerad och, såvitt möjligt, av verifikationer bestyrkt redogörelse för hur understödet av honom använts. Enligt förordningen äger vidare redovisningsskyldig, som fört räkenskaper, varav fullständiga upplysningar om understödets användning kunna inhämtas, i stället fullgöra redovisningsskyldigheten genom att bereda revisorerna tillfälle att taga del av räkenskaperna med tillhörande verifikationer, protokoll och andra handlingar. Från redovisningsskyldighet är undantagen enskild person beträffande understöd, avsett till bestridande av hans eller hans familjs personliga utgifter, samt utländsk medborgare eller utländsk institution eller sammanslutning beträffande understöd för internationellt ändamål.

Vid inrättandet av statens sakrevision (prop. nr 164/1943; r. skr. nr 227) förutsattes revisionens arbetsområde i princip skola omfatta all verksamhet, som helt eller delvis finansierades med statliga medel, således även statsunderstödd verksamhet. Detta har även angivits i den av Kungl. Maj:t fastställda instruktionen för sakrevisionen (senaste lydelse SFS 1946: 626), enligt vilken det åligger sakrevisionen att ur allmänt ekonomiska synpunkter granska såväl statlig som statsunderstödd verksamhet i den mån icke Kungl. Maj:t särskilt förordnat, att visst förvaltningsområde eller viss verksamhet skall undantagas från sakrevisionens granskning. Med hänsyn till att saklig revision av såväl statlig som statsunderstödd verksamhet redan utövades av riksdagens revisorer, förutsattes vid inrättandet av sakrevisionen att direkt kontakt skulle upprätthållas mellan de båda revisionsorganens kanslier bl. a. för nyttiggörande av varandras erfarenheter och för undvikande av dubbelarbete.

Från sakrevisionens granskning har emellertid enligt särskilt av Kungl. Maj:t meddelat beslut (K. Br. ^{31/12} 1943) tills vidare undantagits statsunderstödd verksamhet i den mån icke vid statsunderstödet åtnjutande fästs villkor, på grund varav verksamheten underkastats dylik granskning. Anledningen härtill har varit — förutom att sakrevisionen från början varit att betrakta som en försöksinstitution — att särskilda undersökningar ansetts påkallade i fråga om de närmare förutsättningarna för införandet av bestämmelser om dylik granskning i statsbidragsvillkoren samt i fråga om den omfattning granskningen borde få med avseende på den statsunderstödda verksamheten.

I motion till 1945 års riksdag (I kam.: 6) framhölls bl. a. angelägenheten av att sakrevisionen, sedan erfarenheter vunnits av dess verksamhet, gäves möjlighet att granska jämväl statsbidrags användande. I anledning av motionen anhöll riksdagen (r.skr. nr 516) hos Kungl. Maj:t om utredning av möjligheten att utsträcka sakrevisionens granskningsrätt i fråga om i motionen närmare angivna avseenden. I interpellation vid 1947 års riksdag berördes jämväl frågan om sakrevisionens rätt att granska statsunderstödd verksamhet. I det med anledning av interpellationen avgivna svaret uttalades bl. a., att erforderliga undersökningar i förut angivna hänseenden skulle igångsättas. Särskilt syntes det därvid nödvändigt att få klarlagt å

ena sidan i vilka fall granskningen borde avse den statsunderstödda institutionens hela verksamhet och å andra sidan i vilka fall granskningen borde inskränkas till att avse själva användningen av statsbidragsmedlen.

Vad angår frågan i vilken utsträckning sakrevisionen bör medgivas rätt att granska statsunderstödd verksamhet är det i första hand påkallat att giva sakrevisionen en allmän möjlighet att granska dylik verksamhet i vad angår själva användningen av statsbidragsmedlen. Härom kunna generella föreskrifter lämpligen meddelas i huvudsaklig anslutning till vad som gäller i fråga om statsrevisorernas befogenhet att granska användningen av statsunderstöd.

Emellertid har man som förut berörts att överväga i vad mån granskningsrätten för sakrevisionen bör utsträckas till att icke endast avse den direkta användningen av statsbidragsmedlen utan gälla statsbidragstagarens verksamhet i dess helhet. Den översyn som i sådant syfte verkstälts beträffande bidragsformerna under de olika departementen har givit vid handen, att det knappast är möjligt att uppställa några generella regler om en dylik vidgad granskningsrätt. I sådana fall då ett mindre bidrag för ett speciellt ändamål utgår till en institution, som i övrigt utövar en omfattande, icke statsunderstödd verksamhet, synes anledning knappast föreligga att utsträcka den sakliga granskningen till hela verksamheten. I andra fall åter torde det med hänsyn till bidragsändamålet vara svårt att upprätthålla en skillnad mellan den direkt statsunderstödda verksamheten och verksamheten i övrigt. Att i alla de fall där svårigheter i sistnämnda hänseende föreligga föreskriva granskningsrätt beträffande hela verksamheten torde emellertid icke lämpligen kunna ifrågakomma. Det må i detta sammanhang även framhållas, att hänsynen till den kommunala självbestämmanderätten i fråga om vissa grupper av stora bidragsanslag påbjuder försiktighet vid införande av en mera vidsträckt granskningsrätt för sakrevisionen. Frågan om införande såsom bidragsvillkor av bestämmelser om en längre gående granskningsrätt än som gäller för statsrevisorerna torde därför lämpligen böra bedömas med hänsyn till omständigheterna i varje särskilt fall.

I anslutning till dessa överväganden vill jag i nu förevarande sammanhang inskränka mig till att förorda att generella bestämmelser meddelas om rätt för sakrevisionen att i förekommande fall granska själva användningen av statsunderstöd i huvudsaklig överensstämmelse med de föreskrifter som i angivna hänseende gälla för riksdagens revisorers granskning. Framhållas må, att redovisningsskyldigheten gentemot sakrevisionen, liksom redovisningsskyldigheten gentemot statsrevisorerna, förutsättes skola fullgöras endast efter särskild anmodan.

För meddelandet av de nu förordade generella bestämmelserna synes riksdagens medverkan vara erforderlig. I flera fall, särskilt beträffande smärre bidragsanslag till speciella ändamål, synes det visserligen klart, att Kungl. Maj:t utan riksdagens bemyndigande äger befogenhet att intaga bestämmelser om granskningsrätt för sakrevisionen i statsbidragsvillkoren. Som exem-

pel på sådana anslag kunna nämnas under andra huvudtiteln understöd åt verksamhet för frigivna fångar m. fl., under sjätte huvudtiteln bidrag till nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande, under åttonde huvudtiteln bidrag till nordiska museet, under tionde huvudtiteln bidrag till svenska turisttrafikförbundet o. s. v. I andra fall däremot torde statsbidragsbestämmelsernas utformning, exempelvis då kungörelse utfärdats som varit förelagd riksdagen, förutsätta riksdagens samtycke för uppställande av granskningsrätt såsom bidragsvillkor. I åter andra fall synes frågan tveksam. Till de båda sistnämnda grupperna kunna hänföras bidrag till kommuner, olika kommunala samfälligheter eller kommunala inrättningar för sjukvårds-, kommunikations-, skol- m.fl. ändamål samt bidrag till särskilda institutioners och organisationers verksamhet såsom till hushållningssällskapen, skogsvårdsstyrelserna, akademier, högskolor m. fl.

För utfärdandet av de generella föreskrifter för sakrevisionen angående rätt att granska statsunderstödd verksamhet, som jag i det föregående förordat, tillstyrker jag därför att riksdagens bemyndigande inhämtas.

En fortsatt undersökning av de olika statsbidragsfallen kommer inom varje departement att äga rum i syfte att få närmare klarlagt i vad mån mera vittgående bestämmelser i fråga om sakrevisionens granskning än de nu generellt föreslagna äro påkallade. I de fall, då sådana bestämmelser anses erforderliga och riksdagens medverkan icke erfordras, böra bestämmelserna införas i regleringsbrevet för nästa budgetår. I de fall däremot då riksdagens bemyndigande behöver inhämtas för införandet av dylika bestämmelser i statsbidragsvillkoren torde frågan få efter hand underställas riksdagen i samband med äskandet av respektive bidragsanslag.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att meddela generella bestämmelser angående rätt för statens sakrevision att granska användningen av statsunderstöd i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag i det föregående förordat.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Per Ihrfelt.